

TFRS 9 Finansal Araçlar Standardı Hükümleri Çerçevesinde Futures Sözleşmelerinin Muhasebeleştirilmesi¹

Accounting for Futures Contracts within the Framework of TFRS 9 Financial Instruments Standard Provisions

Fatih Akdeniz²

Öz

Futures, dayanak varlığın önceden belirlenmiş fiyattan belirli bir vadede alım-satımına yönelik düzenlenen sözleşme olarak tanımlanmaktadır. Söz konusu sözleşmelerin gerçeğe uygun değer tespitinin yapılması, vade içerisindeki değer değişimlerinin nasıl belirleneceği ve sonuçların finansal tablolara nasıl yansıtılması gerektiği hususu önem arz etmektedir. Bu çalışmanın amacı, TFRS 9 Finansal Araçlar Standardı'nda tanımlanan korunma muhasebesi hükümleri çerçevesinde futures sözleşmelerinin muhasebeleştirme ve raporlama esaslarını incelemektir. Nitekim futures sözleşmelerinin gerçeğe uygun değeri, vade süresi boyunca sürekli olarak değerlemeye tabi tutulmakta, nihai kar ya da zarar ise vade tarihi itibarıyla kesinleşmektedir. Bu doğrultuda muhasebe standartlarının gerçeğe uygun değer yaklaşımı gereği futures sözleşmelerine ilişkin kazanç ya da kayıpların tespit edilmesi, doğruluk ve güvenilirlik ölçüsünde finansal tablolara aktarılması finansal bilgi kullanıcıları açısından önemli bir gerekliliktir. Çalışmada, futures sözleşmeleri genel olarak değerlendirilmiş, sonrasında gerçeğe uygun değer değişimi riski ile nakit akış değişkenliği riskinden korunma amaçlı edinilen futures sözleşmelerinin, TFRS 9 Finansal Araçlar Standardı'nın belirttiği korunma muhasebesi esaslarına uygun olarak nasıl muhasebeleştirilmesi gerektiği, örnek uygulamalarla açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Futures, TFRS 9 Finansal Araçlar Standardı, Korunma Muhasebesi.

Abstract

Futures is defined as a contract for the purchase and sale of the underlying asset at a predetermined price in a certain period of time. It is important to determine the fair value of the contracts in question, how to determine the value changes during the maturity and how the results should be reflected in the financial statements. The purpose of this study is to examine the accounting and reporting principles of futures contracts within the framework of the hedge accounting provisions defined in the TFRS 9 Financial Instruments Standard. As a matter of fact, the fair value of futures contracts is subject to continuous evaluation throughout the maturity period, and the final profit or loss is finalized as of the maturity date. In this regard, in accordance with the fair value approach of accounting standards, determining gains or losses related to futures contracts and transferring them to financial statements to the extent of accuracy and reliability is an important requirement for financial information users. In the study, futures contracts were evaluated in general, and then how futures contracts acquired for the purpose of hedging against fair value change risk and cash flow variability should be accounted for in accordance with the hedge accounting principles specified by TFRS 9 Financial Instruments Standard was explained with sample applications.

Keywords: Futures, TFRS 9 Financial Instruments Standard, Hedge Accounting.

Araştırma Makalesi [Research Paper]

JEL Codes: M40, M41.

Submitted: 15 / 09 / 2023

Accepted: 12 / 01 / 2024

¹ Bu Çalışma "Türev Finansal Araç Kullanımı ve Kazanç Yönetimi İlişkisi: Borsa İstanbul'da Bir Araştırma" isimli doktora tezinden türetilmiştir.

² Dr. Öğr. Üyesi., Gümüşhane Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İnsan Kaynakları Bölümü, fatihakdeniz@gumushane.edu.tr, Orcid: 0000-0003-0518-0242.

Giriş

1970'lerde Bretton Woods sisteminin (sabit kur sistemi) çökmesi sonrasında, uluslararası finans piyasalarında ortaya çıkan belirsizliklerin ve bu belirsizliklerin neden olduğu risklerin azaltılması amacıyla türev finansal araçlar yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Aynı dönemde, özellikle organize piyasalarda işlem gören türev finansal araç kullanımı yoluyla spekülasyon kazanç elde etme isteği, bu araçlara olan talebi daha da artırmıştır (Kayahan, 2009: 24).

Türev finansal araç, değeri başka bir dayanak varlığın değerindeki artış ya da azalışlara bağlı olarak değişen sözleşmedir. Bu tanıma göre, türev finansal araçların tek başlarına bir değere sahip olmadığı, sözleşme değerinin döviz, emtia, faiz oranı, endeks gibi dayanak varlığa bağlı olduğu anlaşılmaktadır.

Türev finans piyasalarında, sıkça karşılaşılan türev araçlar arasında forward (alivre), futures (vadeli işlem), swap (takas) ve opsiyon sözleşmeleri yer almaktadır (Durbin, 2011: 2-3). Forward ve swap sözleşmeleri, tezgahüstü (OTC) piyasalarda, futures sözleşmeleri organize piyasalarda, opsiyon sözleşmeleri ise her iki piyasada işlem görebilmektedir (VİOP, 2017).

Günümüzde türev finansal araçlara olan talep artarak devam etmektedir. Uluslararası Ödemeler Bankası (Bank for International Settlements - BIS) tarafından yayınlanan istatistiklere göre, 2022 yılı itibarıyla dünya ölçeğine türev piyasa hacmi yaklaşık 617,96 trilyon dolar seviyesine ulaşmıştır (BIS, 2023). Ulusal düzeydeki toplam türev işlem hacmi, geçmiş yıllarda yaşanan dalgalanmalara rağmen 2022 yılı itibarıyla yaklaşık olarak 15,7 trilyon Türk lirası seviyesindedir (BIST, 2023).

Türev finansal araçlara artan ilgi beraberinde türev finansal araçların muhasebe kayıtlarına ve dolayısıyla mali tablolara nasıl yansıtılması gerektiği sorusunu gündeme getirmiş ve bu bağlamda hem uluslararası hem de ulusal düzeyde çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Bu doğrultuda yapılan düzenlemelerin başında Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları gelmektedir. Nitekim Çalışmada, futures sözleşmelerinin muhasebeleştirme ve raporlama esasları, Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları (TMS/IFRS) açısından değerlendirilmiştir. Zira ulusal ölçekte en kapsamlı düzenleme olan Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde (MSUGT) futures sözleşmelerinin yalnızca nazım hesaplarda izlenmesi önerilmektedir. Bu bağlamda, "TMS 32 – Finansal Araçlar: Sunum" standardı, "TMS 39 – Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme" standardı, "IFRS 7 - Finansal Araçlar: Açıklamalar" standardı ve "IFRS 9 – Finansal Araçlar" standardı, bu konuda kapsamlı düzenlemeler içermektedir. Çalışmada öncelikle futures sözleşmeleri hakkında genel bilgiler sunulmuş, ardından en güncel düzenleme olan "IFRS 9 – Finansal Araçlar" standardında yer alan korunma muhasebesi hükümleri çerçevesinde futures sözleşmelerine özgü düzenlemelere ve muhasebe uygulamalarına yer verilmiştir. Söz konusu uygulamalarda Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları çerçevesinde geliştirilen taslak hesap planındaki özel hesapların kullanımı ile uygulayıcılara yol gösterme açısından literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1. Futures Sözleşmeleri

Futures (vadeli işlem), organize piyasada işlem gören, dayanak varlığın önceden belirlenmiş fiyattan, gelecekteki bir tarihte alım-satımına yönelik olarak düzenlenen sözleşmedir (Kolb ve Overdahl, 2003: 4).

Futures, standart süre ve tutara sahip, organize piyasalarda işlem gören, günlük olarak kazanç ve kayıplar hesaplandığı sözleşmelerdir (Chambers, 2007: 6). Futures işlemleri garanti kurumu olarak bilinen takas odası (clearing house) tarafından gerçekleştirilmektedir. Takas odası, borsa bünyesinde olabileceği gibi, borsalardan ayrı bir kurum da olabilmektedir. Örneğin, VİOP (Türkiye Vadeli İşlemler ve Opsiyon Piyasası)'ta, takas işlemleri Takasbank (İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.) aracılığıyla, ABD - Şikago Ticaret Borsası'nda ise borsa bünyesinde yer alan takas kurumu tarafından gerçekleştirilmektedir (VİOP, 2017: 22).

Futures sözleşmesinde garanti kurumu, tarafların karşılıklı taahhütlerini garanti altına almaktadır. Garanti hususuna ilave olarak futures sözleşmelerinde taraflar birbirini tanımamakta, alım-satım işlemleri aracı kurumlar (broker) aracılığıyla ve takas odasının onayı ile gerçekleşmektedir (Ayluçtarhan, 2018: 11). Aracı kurumlar borsa ile anlaşmalı kuruluşlar ya da bankalar olabilmektedir. Ayrıca futures piyasalarda akışkanlığın sağlanması, işlemlerin şeffaf bir şekilde gerçekleştirilmesi ve taraflar arasındaki işlemlerde ortaya çıkabilecek bütün risklerin giderilmesine ilişkin olarak takas odası önemli bir görev üstlenmektedir. Bu piyasalarda ortaya çıkabilecek risklerin (temerrüt, kredi riski vb.) ortadan kaldırılmasına yönelik olarak marjin (teminat-güven payı) sistemi geliştirilmiştir. (Apak ve Uyar, 2011: 34-36). Söz konusu sistemde takas odası, alım-satım yapan taraflardan başlangıç ve sürdürme teminatı adı altında teminatlar talep etmektedir. Talep edilecek teminat tutarı, sözleşme türü ve sözleşme miktarına göre farklılık göstermekte ve minimum teminat tutarı borsa tarafından belirlenmektedir (Ayluçtarhan, 2018: 11).

Futures işlemlerde tarafların her ikisinin de ödemek zorunda oldukları teminata "**başlangıç teminatı**" (*initial margin*) adı verilmektedir (Hull, 2012: 28). Söz konusu teminat her sözleşme için talep edilmekte ve işlem süresince her günün sonunda

piyasa fiyatındaki değişikliklerden kaynaklı kazanç ya da kayıplar ilgili teminat hesabına aktarılmaktadır. Bu işleme **günlük ayarlama (mark to market)** denilmektedir (VİOP, 2017: 23). İşlem sürecinde yapılan günlük ayarlamalar sonucunda teminat hesabındaki tutar, başlangıç teminatı için ayrılan tutardan daha düşük olması halinde teminat tutarının başlangıç teminatı tutarına çıkarılması gerekmektedir. Bu şekilde ortaya çıkan teminata ise **“sürdürme teminatı” (maintenance margin)** adı verilmektedir. Söz konusu teminat tutarı başlangıç teminatı seviyesine göre belirlenmektedir. Örneğin başlangıç teminatı tutarının 1.000,- TL olarak belirlendiği bir futures sözleşmesinde, değerlendirme günü itibarıyla teminat hesabındaki tutarın başlangıç teminatı seviyesinin (1.000,-TL) altına düşmesi durumunda ilgili taraf teminat tutarını yine 1.000,- TL'ye tamamlaması gerekmektedir (Hull, 2012: 28-29).

Futures piyasasında; takas odası ve marjin sistemi tarafların yükümlülüğünü yerine getirmeme riskine karşın garanti sağlamakta, pozisyon ters işlem ile kapatılabilmektedir. Ayrıca günlük teminat tamamlama yükümlüğü sunulması, piyasa fiyatının günlük olarak hesaplanması, istisnalar haricinde fiziki teslimatın olmaması gibi avantajlar mevcuttur (Apak ve Uyar, 2011: 29).

Futures sözleşmelerinde taraflar vade sonunu beklemeden buldukları pozisyonları (**kısa pozisyon (satıcı) – uzun pozisyon (alıcı)**) kapatabilmektedir. Bu durum **“pozisyon kapatma” (closing out position)** olarak ifade edilmektedir (Hull, 2012: 23-24). Pozisyon kapatma, taraflardan birinin aynı vadede ve tutardaki yeni bir sözleşmede ters pozisyon alması ile gerçekleştirilmektedir (Chambers, 2007: 8). Örneğin, bir futures sözleşmesinde uzun pozisyon alan yatırımcı aynı sözleşme şartlarında başka bir futures sözleşmesinde kısa pozisyon alması durumunda ilgili pozisyon kapanmaktadır.

Futures piyasalarda taraflar, genellikle sözleşme konusu dayanak varlığın fiziki transferi yerine nakdi uzlaşma yolunu tercih etmektedir. Takas odası nakdi uzlaşmalı sözleşmelerde, zarar eden tarafa ait teminat tutarı kar eden tarafın hesabına aktarmaktadır. Takas odasının sorumluluğu, alıcı ve satıcı taraftan tahsil edilen teminat bedelleri, garanti fonu ve odanın sermayesi ile sınırlıdır (VİOP, 2017: 22).

Futures sözleşme fiyatı, dayanak varlığın vade tarihindeki arz-talep dengesine göre belirlenmektedir (Hull, 2012: 7). Vadeli işlem fiyatı; spot piyasa fiyatı, faiz oranı, kâr payı getirisi ve vadeye kalan süre gibi çeşitli faktörlere göre hesaplanmaktadır. Nitekim vadeli fiyatın belirlenmesinde genellikle **“taşınma maliyeti yöntemi”** ve **“beklentiler yöntemi”** olmak üzere iki yöntem kullanılmaktadır (VİOP, 2017: 30-31).

2. Futures Sözleşmelerinin TFRS 9 Finansal Araçlar Standardına Göre Muhasebeleştirilme Esasları

Futures, döviz, emtia, hisse senedi, tahvil, repo vb. araçlar dayanak alınarak türetilmiştir. Bu durum, ilgili türev araçların, dayanak oluşturan temel finansal araçlar için geçerli olan muhasebe ve raporlama esasları ile uyumlu olup olmayacağı konusunu önemli hale getirmektedir.

Muhasebeleştirme yaklaşımı açısından futures sözleşmeleri, spekülasyon kazanç sağlamak ve riskten korunmak olmak üzere iki temel amaçla edinilmektedir. Nitekim edinim amacı doğrultusunda futures sözleşmelerinin muhasebeleştirme ve raporlama hususları farklılık arz etmektedir. Bu yaklaşım diğer finansal araçlar için de geçerlidir. Örneğin, spekülasyon kazanç sağlama amacıyla edinilen hisse senetleri dönen varlık, ortaklık amacıyla edinilenler ise duran varlık olarak sınıflandırılmaktadır. Bu doğrultuda temel finansal araçlara ilişkin hükümlerin futures sözleşmeleri için de geçerli olduğu görüşü kabul görmektedir. Zira, ilgili standartlarda türev ürünlere yer yer atıf yapılması bu görüşü doğrulamaktadır.

Futures sözleşmelerine yönelik olarak “TMS 32: Finansal Araçlar: Sunum”, “TMS 39: Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme”, “TFRS 7 Finansal Araçlar: Açıklamalar” ve “TFRS 9 Finansal Araçlar” Standartları olmak üzere birçok standart bulunmaktadır. Çalışmada ilk olarak futures sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesi ve raporlanması hususlarına yönelik TFRS 9 standardına kısaca değinilmiş, devamında ise ilgili düzenlemeler çerçevesinde varsayımsal verilere kullanılarak hazırlanan örnek uygulamalara yer verilmiştir.

Yukarıda ifade edildiği üzere futures sözleşmelerinin hangi amaçla edinildiği sözleşmenin muhasebeleştirilmesi ve raporlanması konusunda önem arz etmektedir. Nitekim spekülasyon amaçla edinilen futures sözleşmeleri **“gerçeğe uygun değer farkı kar ya da zarara yansıtılan finansal varlık”** olarak sınıflandırılmakta ve bu işlemde kaynaklanan kazanç ya da kayıplar doğrudan kar ya da zarar hesaplarında raporlanmaktadır (Şen ve Sözbilir, 2019). Finansal riskten korunma amaçlı edinilen futures sözleşmeleri ise TFRS 9 Finansal Araçlar Standardındaki korunma muhasebesine yönelik hükümler çerçevesinde; gerçeğe uygun değer değişimi riski, nakit akış değişkenliği riski ve net yatırım riski olmak üzere üç risk türüne göre muhasebeleştirme ve raporlama hususları farklılık göstermektedir (Ramirez, 2015). Bu risklere ve muhasebeleştirme esaslarına ilişkin açıklamalara aşağıda yer verilmiştir (TFRS 9, md: 6.5.2-6.5.8-6.5.18);

1. **Gerçeğe uygun değer değişimi riskinden korunma:** “Finansal durum tablosuna kaydedilmiş bir varlık veya borcun gerçeğe uygun değerinde meydana gelen, belirli bir risk unsuru ile ilişkilendirilebilen ve kâr ya da zararı etkileyebilecek nitelikteki değişimlere yönelik olarak gerçekleştirilen finansal riskten korunma işlemidir.”

- II. **Nakit akış değişkenliği riskinden korunma:** “Finansal durum tablosuna kaydedilmiş bir varlık veya borca ilişkin belirli bir riskle ilişkilendirilebilen ve net kâr ya da zararı etkileyebilen nitelikteki nakit akışı değişikliklerinden korunmaya yönelik olarak gerçekleştirilen finansal riskten korunma işlemidir.”
- III. **Net yatırım riskinden korunma:** “Yurt dışındaki işletmeden kaynaklı yatırım risklerine yönelik olarak gerçekleştirilen finansal riskten korunma işlemidir.”

Korunma muhasebesinde, “finansal riskten korunma aracı³ (hedging instrument) ile finansal riskten korunma konusu kaleminin⁴ (hedged item) gerçeğe uygun değerlerinde meydana gelen değişikliklerin kâr ya da zarardaki etkileri korunmanın niteliğine göre muhasebeleştirilmektedir” (TFRS 9, md: 6.2-3). Korunma konusu kalem ve korunma aracı arasındaki ilişki düzeyi ifade edilen koşulları sağlaması halinde korunma muhasebesi için yeterli kabul edilir (TFRS 9, md: 6.3);

- “Finansal riskten korunma işleminin başlangıcında, finansal riskten korunma ilişkisi ile işletmenin finansal riskten korunma işlemine neden olan risk yönetimi hedef ve stratejisinin tanımlanması ve resmi bir belgeye dayandırılması gerekmektedir.”
- “Finansal riskten korunma işleminin, korunulan risk ile ilişkilendirilebilen gerçeğe uygun değerdeki veya nakit akışlarındaki değişiklikleri dengelemede oldukça etkin ve ilişkilendirilen risk yönetim stratejisi ile tutarlı olması gerekmektedir.”
- “Nakit akış değişkenliği riskinden korunma işleminde, finansal riskten korunmaya yönelik olarak yapılan işlemin gerçekleşme ihtimalinin yüksek olması ve nakit akışlarındaki değişikliklerin kâr ya da zararı etkileyebilecek nitelikte olması gerekmektedir.”
- “Korunma işleminin etkinliği güvenilir bir şekilde ölçülebilir, diğer bir ifadeyle, korunulan kalem ve korunma aracının gerçeğe uygun değeri ve nakit akışları güvenilir bir şekilde ölçülebilir olmalıdır.”
- “Finansal riskten korunma işlemi sürekli olarak değerlendirilmeli ve finansal raporlama dönemleri boyunca işlemin etkinliği tespit edilmelidir.”

Finansal riskten korunma işleminin etkinliği, “korunulan kalemin gerçeğe uygun değerinde ya da nakit akışlarında meydana gelen ve korunulan riskle ilişkilendirilebilen değişimlerin, korunma aracının gerçeğe uygun değerinde ya da nakit akışlarında meydana gelen değişimleri dengeleme derecesi olarak ifade edilmektedir. Korunma aracının gerçeğe uygun değerinde ya da nakit akışlarındaki değişimlerin, korunulan kalemin gerçeğe uygun değerindeki ya da nakit akışlarındaki değişimlerin üzerinde ya da altında gerçekleşmesi, korunma işleminin etkisizlik ölçüsüdür” (TFRS 9, md: 6.4). Finansal riskten korunma işlemi, aşağıdaki koşulları sağlaması halinde oldukça etkin olarak nitelendirilmektedir;

- “Korunma işleminin etkinliği, korunma aracının gerçeğe uygun değerindeki ya da nakit akışlarındaki değişimlerin, korunulan kalemin gerçeğe uygun değerindeki ya da nakit akışlarındaki değişimleri karşılama ölçüsüdür” (TFRS 9, md: B 6.4).
- “Korunma ilişkisine ait korunma oranı, işletmenin fiilen koruduğu kalemin miktarının, söz konusu miktardan korunmak için fiilen kullandığı korunma aracının miktarına oranıdır” (TFRS 9, md: B 6.4.9).⁵

TFRS 9 Finansal Araçlar Standardı kapsamında finansal riskten korunma işleminde korunma aracı ile korunma konusu kalem arasındaki ekonomik ilişkinin varlığı ve işlemin etkinliğini değerlendirmek amacıyla geleceğe yönelik yöntemlerin kullanılması gerektiği ifade edilmiştir (TFRS 9, md: B 6.4.12). Bu doğrultuda ekonomik ilişkinin ve etkinliğin tespitinde oran analizi, doğrusal regresyon analizi, varyans azaltma yöntemi, kritik koşullar yöntemi, basit senaryo analizi, Monte Carlo simülasyon analizi gibi yöntemler kullanılmaktadır (Ramirez, 2015; Demir, 2015; Sabuncu, 2016; Kayaalp ve Şen, 2017; Dinç ve Atasel, 2018).

³ “Bir türev ürün ya da döviz kurundaki değişikliklerden korunmak amacıyla elde tutulan türev olmayan finansal varlık ya da yükümlülüklerdir” (Mirza ve diğerleri, 2006: 236).

⁴ “Bir varlık, borç, şirket taahhüdü, yüksek olasılıklı tahmin işlemi ya da yabancı bir işletmeye yapılan net yatırımları ifade eder. Riskten korunma konusu kalem, işletmenin gerçeğe uygun değerindeki ve nakit akışındaki değişikliklerden kaynaklı risklere maruz kalması gerekmektedir” (Mirza ve diğerleri, 2006: 236).

⁵ Etkinlik Oranı = (Korunulan Kalemin GUD Değişim/Korunma Aracının GUD Değişim). Örneğin, bir tonluk mısır futures sözleşmesinde korunulan kalem olan bir ton mısırın piyasa fiyatındaki değişim ile bir ton mısır için yapılan futures sözleşmesinin vadeli piyasadaki değerindeki değişimin oranlanması ile etkinlik oranı belirlenmektedir. Spot piyasadaki bir ton mısırın fiyatı 100,-TL, vadeli piyasadaki futures fiyatı ise 105,- TL olması durumunda etkinlik oranı: $100/105 = \%95$ olarak hesaplanmaktadır. Buna göre 105,- TL futures kazancının 100,- TL'lik kısmın etkin, 5,- TL'lik kısmın ise etkin olmadığı kabul edilir.

Futures kazanç ya da kayıpları, edinim amacı doğrultusunda “TFRS 9 Finansal Araçlar Standardı” hükümleri çerçevesinde muhasebeleştirilmekte ve raporlanmaktadır. Buna ilişkin değerlendirme ve raporlama hususlarına Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1. Futures Sözleşmelerinin Değerleme ve Raporlama Esasları

Kullanım Amacı	Değerleme Ölçütü	Değerleme Kazanç veya Kaybı
I. Alım – Satım Amaçlı (Spekülatif)	Gerçeğe Uygun Değer	Kar ya da zarar tablosuna aktarılır.
II. Riskten Korunma Amaçlı		
A. Gerçeğe Uygun Değer Değişikliği Riskine Karşı Korunma	Gerçeğe Uygun Değer	Kar ya da zarar tablosuna aktarılır.
B. Nakit Akış Değişkenliği Riskine Karşı Korunma	Gerçeğe Uygun Değer	<u>Etkin olan kısım:</u> Ertelenir ve Özkaynaklarda takip edilir <u>Etkin olmayan kısım:</u> Kar ya da zarar tablosuna aktarılır
C. Yurtdışındaki Net Yatırım Kur Riskinden Korunma	Gerçeğe Uygun Değer	<u>Etkin olan kısım:</u> Ertelenir ve Özkaynaklarda takip edilir <u>Etkin olmayan kısım:</u> Kar ya da zarar tablosuna aktarılır

Kaynak: Yakup Selvi, Türev Ürün Sözleşmelerinin Muhasebesi, [http://www.riskonomi.com/wp/?p=998], 2009, Erişim Tarihi: 1 Ağustos 2023.

Tablo 1’den anlaşılacağı üzere spekülatif ve gerçeğe uygun değer değişimi riskinden korunma amaçlı edinilen futures sözleşmesinden kaynaklanan kazanç ya da kayıpları doğrudan sonuç hesaplarında izlenmektedir. Riskten korunma amacı doğrultusunda nakit akış değişkenliği riski ve net yatırım riskinden korunma amacıyla edinilen futures sözleşme kazanç ya da kayıpları etkinlik oranı ölçüsünde özkaynaklarda, etkin olmayan kısım ise kar ya da zarar hesaplarında takip edilmektedir.

3. Futures Sözleşmelerinin Muhasebeleştirilmesine İlişkin Örnek Uygulamalar

Futures sözleşmelerin gerçeğe uygun değer değişimi riskinden korunma ve alım-satım kazancı sağlama amacıyla edinilmesi durumunda ortaya çıkan kazanç ya da kayıplar doğrudan sonuç hesaplarına, nakit akış değişkenliği ve net yatırım riskinden korunma amacıyla edinilmesi durumunda ise ilgili araçtan kaynaklanan kazanç ya da kaybın etkin olan kısmı özkaynaklarda, etkin olmayan kısmı ise doğrudan sonuç hesaplarına aktarılmaktadır. Öte yandan futures işlemleri kapsamında ödenen esas faaliyet dışındaki aracılık hizmetlerine ilişkin komisyonlar ve borsa işlem ücretleri yine sonuç hesaplarında takip edilmektedir. Futures işlemlerinde taraflardan borsa bünyesinde belirlenmiş teminatlar⁶ talep edilmektedir. Söz konusu teminatların, standartlar ile uyumlu Yeni Tekdüzen Hesap Planı Taslağı⁷ çerçevesinde “**119 Türev Araçlar**” hesabında takip edilmesi öngörülmektedir. Futures piyasalarında uygulanan marjin sistemi⁸ (*teminat-güven payı*) gereği günlük değerlendirme sonucunda ortaya çıkan kazanç ya da kayıplar edinim amaçları çerçevesinde ilgili hesaplarda muhasebeleştirilmekte ve raporlanmaktadır. Çalışmanın takip eden kısmında futures sözleşmelerinin gerçeğe uygun değer değişimi riski ve nakit akış değişkenliği riskinden korunmaya ilişkin kurgulanmış örnek uygulamalara yer verilmiştir. Net yatırım riskinden korunma işlemindeki uygulama esasları nakit akış değişkenliği riskinden korunma işlemi ile benzerlik göstermesi nedeniyle çalışmaya dâhil edilmemiştir.

3.1. Futures Sözleşmelerinin Gerçeğe Uygun Değer Değişimi Riskinden Korunmaya Yönelik Muhasebeleştirilmesine İlişkin Örnek Uygulama

Kuyumculuk sektöründe faaliyette gösteren Aksoy A.Ş., gümüş fiyatlarının gelecek aylarda artacağı tahminiyle 01.10.2023 tarihinde Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası (VİOP)’ndan 31.12.2023 vadeli 10.000 gr değerinde *gümüş futures sözleşmesi* satın almıştır. Sözleşme hükümleri çerçevesinde gümüşün gram değeri 25,- TL’dir. Aksoy A.Ş., başlangıç teminatı olan 12.500,- TL’yi takas odası nezdindeki teminat hesabına yatırmıştır. Sözleşmeye göre sürdürme teminatı, başlangıç teminatı seviyesidir. Aksoy A.Ş., sözleşme kapsamında *nakdi uzlaş* seçeneğini tercih etmiştir. Gümüşün gram piyasa fiyatı 31.10.2023 tarihinde 24,- TL, 30.11.2023 tarihinde 26,- TL, vadede (31.12.2023) ise 27,- TL’dir. Futures işlemine

⁶ Vadeli işlem borsalarında genel itibarıyla başlangıç ve sürdürme teminatı olmak üzere iki farklı teminat talep edilmektedir.

⁷ Çalışmada Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) tarafından yayınlanan standartlara uyumlu yeni hesap planı taslağı kullanılmıştır.

⁸ Futures piyasalarda ortaya çıkabilecek risklerin ortadan kaldırılmasına yönelik olarak bu sistem geliştirilmiştir. Bu doğrultuda takas odası, alım-satım yapan taraflardan başlangıç ve sürdürme teminatı adı altında teminatlar talep etmektedir.

ilişkin aracı kurum komisyonu vb. ödeme ve tahsilat işlemleri A Bankası aracılığıyla yapılmış olup vade sonunda teminat hesabında biriken tutar A Bankası'ndaki hesabına aktarılmıştır. Futures işlemine ilişkin vergi ve diğer kesintiler göz ardı edilmiştir. Bu bilgilere göre Aksoy A.Ş. tarafından "türev finansal araçlar" özelinde yapılması gereken kayıtlar aşağıdaki gibidir:

a. Futures sözleşmesinin imzalanması⁹

01.10.2023			
971 FUTURES SÖZLEŞMESİNDEN ALACAKLAR HESABI		250.000,-	
	972 FUTURES SÖZLEŞMESİNDEN BORÇLAR HESABI		250.000,-
250.000,- TL (10.000 gr x 25,- TL)			
Futures sözleşmesinin imzalanması			

b. Futures başlangıç teminatının ödenmesi

01.10.2023			
119 TÜREV ARAÇLAR HESABI ¹⁰		12.500,-	
	102 BANKALAR HESABI		12.500,-
Futures başlangıç teminatının ödenmesi			

c. Futures mutabakat işlemlerinin yapılması¹¹

31.10.2023 tarihi itibarıyla futures sözleşmesinde yapılan aylık mutabakat sonucunda ilgili sözleşmesinin gerçeğe uygun değerinde gümüş fiyatlarındaki değişimden kaynaklı 10.000,- TL azalış gerçekleşmiştir. Bu duruma bağlı olarak takas odası teminat tamamlama çağrısında bulunmuş ve teminat hesabındaki tutar yeniden başlangıç teminatı seviyesine (12.500,- TL) çıkarılmıştır. Bu doğrultudaki ödeme banka aracılığıyla yapılmıştır. Futures kapsamında gerçeğe uygun değer değişimi riskinden korunma amaçlı ortaya çıkan kayıplar "677 Türev Araçlardan Kaynaklanan Zararlar" hesabında izlenmektedir. Bu bilgilere göre yapılacak kayıtlar aşağıdaki gibidir:

31.10.2023			
677 TÜREV ARAÇLARDAN KAYNAKLANAN ZARARLAR HESABI		10.000,-	
	119 TÜREV ARAÇLAR HESABI		10.000,-
10.000,-TL (10.000 gr x (24,- TL – 25,- TL))			
Futures sözleşmesinden kaynaklanan kayıplar			
	31.10.2023		
119 TÜREV ARAÇLAR HESABI		10.000,-	
	102 BANKALAR HESABI		10.000,-
Sürdürme teminatının tamamlanması			

Yine örnek olay verilerine göre; 30.11.2023 tarihinde futures sözleşmesinin gerçeğe uygun değerinde gümüş gram fiyatlarındaki değişimden kaynaklı 20.000,- TL artış "667 Türev Araçlardan Sağlanan Kazançlar" hesabında takip edilmektedir. Zira gerçeğe uygun değer değişimi riskinden korunma amacıyla edinilen futures sözleşmelerinden kaynaklanan kazanç ya da kayıplar sonuç hesaplarına aktarılmaktadır. Bu bilgilere göre yapılacak kayıt aşağıdaki gibidir:

⁹ Futures sözleşmeler, esas itibarıyla taraflar açısından taahhüt niteliğindeki sözleşmelerdir. Bu doğrultuda futures işlemleri karşılıklı alacak ve borç olarak sınıflandırılması yerine geleneksel muhasebe yaklaşımı çerçevesinde nazım hesaplarda izlenmesi tercih edilmiştir. Zira literatürde taahhüt niteliğindeki işlemler nazım hesaplarda takip edilmektedir.

¹⁰ Tekdüzen Hesap Planı'nda "126 Verilen Depozito ve Teminatlar" hesabı kullanılmaktadır.

¹¹ Futures sözleşmesinde mutabakat işlemleri günlük olarak yapılmakta ve değerlendirme farkları teminat hesaplarına aktarılmaktadır. Bu çalışmada işlem kolaylığı açısından mutabakatın aylık olarak yapıldığı ve ortaya çıkan kazançların teminat hesabından çekilmediği varsayılmıştır.

30.11.2023			
119 TÜREV ARAÇLAR HESABI		20.000,-	
	667 TÜREV ARAÇLARDAN SAĞLANAN KAZANÇLAR HESABI		20.000,-
20.000,-TL (10.000 gr x (26,- TL – 24,- TL))			
Futures sözleşmesinden sağlanan kazançlar			

d. Vade sonu itibariyle mutabakatın yapılması ve sözleşmenin sonuçlandırılması

Vade sonunda gümüş gram fiyatlarındaki değişimden kaynaklı futures sözleşmesinin gerçeğe uygun değerinde 10.000,- TL artış meydana gelmiştir. 31.12.2023 tarihi itibariyle **nakdi uzlaş** kararı sonucunda teminat hesabında biriken tutar A Bankası hesabına aktarılmış ve ilgili nazım hesaplar kapatılmıştır. Bu bilgilere göre yapılacak kayıtlar aşağıdaki gibidir:

31.12.2021			
119 TÜREV ARAÇLAR HESABI		10.000,-	
	667 TÜREV ARAÇLARDAN SAĞLANAN KAZANÇLAR HESABI		10.000,-
10.000,-TL (10.000 gr x (27,- TL – 26,- TL))			
Futures sözleşmesinden sağlanan kazançlar			
31.12.2021			
102 BANKALAR HESABI		42.500,-	
	119 TÜREV ARAÇLAR HESABI		42.500,-
Futures sözleşme teminatının ve işlem kazançlarının banka hesabına aktarılması			
31.12.2021			
972 FUTURES SÖZLEŞMESİNDEN BORÇLAR HESABI		250.000,-	
	971 FUTURES SÖZLEŞMESİNDEN ALACAKLAR HESABI		250.000,-
Futures sözleşmesinin sonuçlandırılması			

Tarafların **fiziki uzlaş** yolunu tercih etmesi durumunda ise sözleşme konusu gümüş, Aksoy A.Ş. tarafından stoklar¹² hesap grubunda ilgili hesaba aktarılacaktır. Örnek uygulama bağlamında kısa pozisyon alan tarafa ilişkin muhasebeleştirme ve raporlama uygulamaları, uzun pozisyon alan tarafa göre ters yönlü işlemler ile gerçekleştirilmektedir. Zira futures işleminde, taraflardan birinin kar elde ettiği durumda diğer taraf zarara maruz kalmaktadır.

3.2. Futures Sözleşmelerinin Nakit Akış Değişkenliği Riskinden Korunmaya Yönelik Muhasebeleştirilmesine İlişkin Örnek Uygulama

Tekstil sektöründe faaliyet gösteren Ören A.Ş., Juki Manufacturing Company ile 10.000,- EUR değerindeki dikiş makinesi için teslim ve ödeme tarihi 30.11.2023 olan ithalat anlaşması yapmıştır. Ören A.Ş., döviz ödemesinden kaynaklı **nakit akış değişkenliği riskinden korunmak** amacıyla 01.09.2023 tarihinde Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası (VİOP)'dan vadesi 30.11.2023 olan her biri 1.000,- EUR değerinde 10 adet döviz futures sözleşmesi satın almıştır. Ören A.Ş., futures işlemleri kapsamında takas odası nezdindeki teminat hesabına başlangıç teminatı olarak 3.000,- TL yatırmıştır. Sözleşme hükümleri çerçevesinde sürdürme teminatı, başlangıç teminatı seviyesidir. Futures işlemleri doğrultusunda ödeme ve tahsilat işlemleri A Bankası aracılığıyla yapılmış, vergi ve diğer kesintiler göz ardı edilmiştir. Sözleşme tarihinde (01.09.2023) döviz kuru 1 EUR = 29,30 TL, 31.10.2023 tarihinde 1 EUR = 29,50 TL, 30.11.2023 tarihinde ise 1 EUR = 29,75 TL'dir. Ören A.Ş., vade tarihinde futures **nakdi uzlaş** ile sonuçlanmış ve dikiş makinesinin ithalat işlemleri tamamlanmıştır. Örnek kapsamında finansal riskten korunma etkinliği oranının %100 olduğu varsayılmıştır. Bu bilgilere göre Ören A.Ş. tarafından "türev finansal araçlar" özelinde yapılması gereken kayıtlar aşağıdaki gibidir:

¹² Aksoy A.Ş., kuyumculuk sektörünün dışında faaliyette bulunması durumunda ilgili gümüş, 117 Diğer Finansal Yatırımlar Hesabı'nda takip edilecektir.

a. Futures sözleşmesinin imzalanması

01.09.2023			
	971 FUTURES SÖZLEŞMESİNDEN ALACAKLAR HESABI	293.000,-	
	972 FUTURES SÖZLEŞMESİNDEN BORÇLAR HESABI		293.000,-
293.000,- TL (10.000,- EUR x 29,30 TL)			
Futures sözleşmesinin imzalanması			

b. Başlangıç teminatının ödenmesi

01.09.2023			
	119 TÜREV ARAÇLAR HESABI	3.000,-	
	102 BANKALAR HESABI		3.000,-
Futures sözleşmesi başlangıç teminatının ödenmesi			

c. Futures mutabakat işlemlerinin yapılması

31.10.2023 tarihi itibarıyla kur değişiminden kaynaklı futures sözleşmesinin gerçeğe uygun değerinde 2.000,- TL'lik artış olduğu tespit edilmiştir. Nakit akış değişkenliği riskinden korunma amaçlı edinilen futures sözleşmelerinden kaynaklanan kazançlar etkinlik oranı ölçüsünde özkaynak hesaplarında izlenmektedir. Söz konusu örnekteki etkinlik oranının %100 olması nedeniyle 2.000,- TL'lik kazanç "561 Nakit Akış Riskinden Korunma Kazançları veya Kayıpları" hesabına kaydedilir. Bu bilgilere göre yapılması gereken kayıt aşağıdaki gibidir:

31.10.2023			
	119 TÜREV ARAÇLAR HESABI	2.000,-	
	561 NAKİT AKIŞ RİSKİNDEN KORUNMA KAZANÇLARI VEYA KAYIPLARI HESABI		2.000,-
2.000,- TL (10.000,- EUR x (29,50 TL - 29,30 TL))			
Futures sözleşmesinden sağlanan kazançlar			

d. Vade tarihi itibarıyla mutabakatın yapılması ve sözleşmenin sonuçlandırılması

30.11.2023 tarihi itibarıyla yapılan değerlemede kur değişiminden kaynaklı futures sözleşmesinin gerçeğe uygun değerinde 2.500,- TL artış olmuştur. Vade sonu itibarıyla futures işlemlerinden sağlanan kazanç Ören A.Ş.'nin A Bankası'ndaki hesabına aktarılmış ve nazım hesaplar kapatılmıştır. Bu bilgilere göre yapılacak kayıtlar aşağıdaki gibidir:

30.11.2023			
	119 TÜREV ARAÇLAR HESABI	2.500,-	
	561 NAKİT AKIŞ RİSKİNDEN KORUNMA KAZANÇLARI VEYA KAYIPLARI HESABI		2.500,-
2.500,- TL (10.000,- EUR x (29,75 TL-29,50 TL))			
Futures sözleşmesinden sağlanan kazançlar			
30.11.2023			
	102 BANKALAR HESABI	7.500,-	
	119 TÜREV ARAÇLAR HESABI		7.500,-
Futures kazancının bankalara aktarılması			
30.11.2023			
	972 FUTURES SÖZLEŞMESİNDEN BORÇLAR HESABI	293.000,-	

971 FUTURES SÖZLEŞMESİNDEN ALACAKLAR HESABI	293.000,-
Futures sözleşmesinin sonuçlandırılması	

Çalışmada “561 Nakit Akış Riskinden Korunma Kazançları veya Kayıpları” hesabında izlenen tutar dikiş makinesinin aktifleştirme bedelinden mahsup etme yaklaşımı benimsenmiştir. Bu bilgilere göre yapılacak kayıtlar aşağıdaki gibidir:

30.11.2023		
253 TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR HESABI	297.500,-	
191 İNDİRİLECEK KATMA DEĞER VERGİSİ HESABI ¹³	53.550,-	
102 BANKALAR HESABI		351.050,-
Dikiş makinesinin aktifleştirilmesi		
30.11.2023		
561 NAKİT AKIŞ RİSKİNDEN KORUNMA KAZANÇLARI VEYA KAYIPLARI HESABI	4.500,-	
253 TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR HESABI		4.500,-
Futures kazancının dikiş makinesinin aktifleştirme bedelinden mahsup edilmesi		

Örnek vakada futures işleminde vade süresince herhangi bir kayıp ortaya çıkmamıştır. Bu süreçte herhangi bir kaybın ortaya çıkması ve bu kayıp nedeniyle ilgili teminat hesabındaki tutarın başlangıç teminatı seviyesinin altına düşmesi durumunda, önceki örnek olayda olduğu gibi teminat hesabındaki tutarın tekrar başlangıç teminatı seviyesine tamamlaması gerekmektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

Futures, spekülasyon kazanç elde etme ve riskten korunma amacıyla sıklıkla kullanılmaktadır. Nitekim futures sözleşmelerinin edinim amacı muhasebeleştirme ve raporlama yaklaşımı açısından farklılık arz etmektedir. TFRS 9'a göre spekülasyon amaçla edinilen futures sözleşmeleri, “gerçeğe uygun değer farkı kar ya da zarara yansıtılan finansal varlık” olarak sınıflandırılmakta ve bu varlıklardan kaynaklanan kazanç ya da kayıp doğrudan kar ya da zarar tablosu hesaplarında raporlanmaktadır. Öte yandan korunma muhasebesi hükümleri çerçevesinde riskten korunma amaçlı edinilen futures sözleşmeleri ise gerçeğe uygun değer değişimi, nakit akış değişkenliği ve net yatırım riski olmak üzere üç risk türüne göre muhasebeleştirme ve raporlama yaklaşımı farklılık göstermektedir. Zira gerçeğe uygun değer değişimi riskinden korunma amacıyla edinilen futures sözleşmelerinden kaynaklanan kazanç ya da kayıplar doğrudan kar ya da zarar hesaplarında, nakit akış değişkenliği riski ve net yatırım riskinden korunma amacıyla edinilen futures sözleşmelerinden kaynaklanan kazanç ya da kayıplar etkinlik oranı ölçüsünde özkaynak hesaplarında, etkin olmayan kısım ise kar ya da zarar hesaplarında izlenmektedir.

Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları futures sözleşmelerinin edinimi ve değerlemesine yönelik olarak genel bir çerçeve oluşturmuştur. Nitekim çalışmada riskten korunma amacıyla edinilen futures sözleşmelerinin muhasebeleştirme ve raporlama esasları üzerinde durulmuştur. Bu doğrultuda konunun daha iyi anlaşılabilmesine yönelik olarak ilgili sözleşmelere ilişkin kurgulanmış örnek vaka uygulamaları aracılığıyla nakit akış değişkenliği ve gerçeğe uygun değer değişimi riski bağlamında muhasebeleştirme ve raporlama esasları değerlendirilmiştir.

Kaynakça

- Apak, S. ve Uyar, M. (2011). *Türev Ürünler ve Finansal Teknikler*, Beta Yayınları, İstanbul.
- Ayluçtarhan, A. (2018). *UFRS ve Vergi Düzenlemeleri Kapsamında Türev Sözleşmeleri Değerleme ve Raporlama Yaklaşımı*, Legal Yayıncılık, İstanbul.
- Bank of International Settlements – BIS, (2023), About derivatives statistics. [https://www.bis.org/statistics/about_derivatives_stats.htm?m=6%7C32%7C639], Erişim Tarihi: 24.08.2023.
- Borsa İstanbul, (2023). [https://www.borsaistanbul.com/tr/sayfa/482/bulten-ve-piyasa-verileri], Erişim Tarihi: 24.08.2023.
- Chambers, N. (2007). *Türev Piyasalar*. Beta Yayınları, İstanbul.

¹³ Katma değer vergisi oranı %18'dir.

- Demir, V. (2015). *TFRS/TMS Kapsamında Finansal Araçlar Sunum/Muhasebeleştirme ve Ölçme/Açıklamalar*, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Diñç, E. ve Atasel, O. Y. (2018). Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (Bobi Frs) Kapsamında Riskten Korunma Muhasebesi ve Korunma Yedeđi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23(4), 1185-1204.
- Durbin, M. (2011). *All About Derivatives*, McGraw-Hill Companies, USA.
- Hull, J. C. (2012). *Options, Futures, and Other Derivatives*, 8th ed. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice- Hall.
- Kayaalp, A. İ. ve Şen, İ. K. (2017). Türev Ürünler Riskten Korunma Muhasebesine Göre Etkinlik Testlerinden Dollar Offset Yönteminin Uygulanması. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*. 3(1), 315-329.
- Kayahan, C. (2009). Finansal Türevler: Efsaneleri ve Algılanma Hataları. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 16(1), 23-37.
- Kolb, R. W. ve Overdahl, J. A. (2003). *Financial Derivatives*, John Wiley & Sons, Canada.
- Mirza, A. A. ve diğerleri, (2006). *International Financial Reporting Standards Workbook and Guide*, John Wiley & Sons, Inc., London, United Kingdom.
- Ramirez, J. (2015). *Accounting for Derivatives- Advanced Hedging under IFRS 9*. John Wiley & Sons, London, United Kingdom.
- Sabuncu, B. (2016). *TMS-TFRS Kapsamında Türev Araçlar - Muhasebe Uygulamaları*, Ekin Yayınları, Ankara.
- Selvi, Y. (2009). Türev Ürün Sözleşmelerinin Muhasebesi, [<http://www.riskonomi.com/wp/?p=998>], Erişim Tarihi: 24.08.2023.
- Şen, İ. K. ve Sözbilir, H. (2019). IFRS 9 Finansal Araçlar Standardı Kapsamında Finansal Türev Ürünlerin Muhasebeleştirilmesi: Swap Örneđi, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 21(4), 1008-1036.
- TFRS 7: Finansal Araçlar: Açıklamalar, [<https://www.kgk.gov.tr>], Erişim Tarihi: 24.08.2023.
- TFRS 9: Finansal Araçlar, [<https://www.kgk.gov.tr>], Erişim Tarihi: 24.08.2023.
- TMS 32: Finansal Araçlar: Sunum, [<https://www.kgk.gov.tr>], Erişim Tarihi: 24.08.2023.
- TMS 39: Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme, [<https://www.kgk.gov.tr>]. Erişim Tarihi: 24.08.2023.
- Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası – VİOP, (2017). [<https://www.borsaistanbul.com/docs/default-source/viop/viop-hakkinda-sikca-sorulan-sorular.pdf?sfvrsn=4>], Erişim Tarih: 24.08.2023.

Extended Abstract

Aim and Scope

The purpose of this study is to examine the accounting and reporting principles of futures contracts within the framework of the hedge accounting provisions defined in the TFRS 9 Financial Instruments Standard. As a matter of fact, the fair value of futures contracts is subject to continuous evaluation throughout the maturity period, and the final profit or loss is finalized as of the maturity date. In this regard, in accordance with the fair value approach of accounting standards, determining gains or losses related to futures contracts and transferring them to financial statements to the extent of accuracy and reliability is an important requirement for financial information users.

Methods

In the study, futures contracts were evaluated in general, and then how futures contracts acquired for the purpose of hedging against fair value change risk and cash flow variability should be accounted for in accordance with the hedge accounting principles specified by TFRS 9 Financial Instruments Standard was explained with sample applications.

Findings

Accounting and Financial Reporting Standards have created a general framework for the acquisition and valuation of futures contracts. As a matter of fact, the study focused on the accounting and reporting principles of futures contracts acquired for hedging purposes. In this regard, in order to better understand the subject, accounting and reporting principles were evaluated in the context of cash flow variability and fair value change risk through case studies designed for the relevant contracts.

Conclusion

Futures are frequently used for speculative gain and hedging purposes. As a matter of fact, the acquisition purpose of futures contracts differs in terms of accounting and reporting approach. According to TFRS 9, futures contracts acquired for speculative purposes are classified as "financial assets at fair value through profit or loss" and the gain or loss arising from these assets is reported directly in the profit or loss statement accounts. On the other hand, futures contracts acquired for hedging purposes within the framework of hedge accounting provisions differ in accounting and reporting approaches according to three risk types: fair value change, cash flow variability and net investment risk. Because the gains or losses arising from futures contracts acquired for the purpose of hedging the fair value change risk are directly recorded in the profit or loss accounts, the gains or losses arising from the future contracts acquired for the purpose of hedging the cash flow variability risk and net investment risk are transferred to the equity accounts to the extent of the effectiveness rate, the ineffective part is tracked in profit or loss accounts.